

جستاری بر مفهوم شناسی «برهان» در قرآن از دیدگاه علامه طباطبایی و فخر رازی

فاطمه جوکار^۱، محمدمهدی کریمی نیا^۲، مجتبی انصاری مقدم^۳

^۱ طلبه سطح چهار (دکتری) رشته تفسیر و علوم قرآن، حوزه علمیه حضرت خدیجه سلام الله علیها، بابل، استان مازندران، ایران، مدرس، پژوهشگر

^۲ استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، طلبه و پژوهشگر حوزه علمیه قم (نویسنده مسئول)

^۳ دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه میبد، مدرس مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی قم

چکیده

قرآن کریم از بزرگترین معجزاتی است که خداوند از طریق پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در اختیار بشر قرار داده و هر کلمه از آن، اعجازی از فصاحت و بلاغت است که در خود نهفته دارد. یکی از این واژه ها کلمه «برهان» می باشد که در چندین آیات از سوره های قرآن به کار رفته که با تناسب به سیاق و فضای آیه از معانی خاصی برخوردار است. البته در کنار معنای خاص، معانی متعددی از آن افزوده شده است. در مقاله حاضر درصدد آن هستیم تا با بررسی آیات و با فرایند توصیفی-تحلیلی معانی «برهان» را با توجه به نگاه مفسرین از جمله علامه طباطبایی و فخر رازی مفهوم «برهان» را مورد بررسی قرار دهیم. از آن این نتایج حاصل شده است که مفهوم «برهان» در قرآن دارای این معانی است از جمله: حجت، دلیل یقین آور و قاطع، قرآن، بینه، نشانه و آیات، رسول خدا، و معجزه و نیز علم شهودی می باشد.

واژه های کلیدی: برهان، قرآن، حجت، دلیل، طباطبایی، فخر رازی